

# דבר דהזורא

השיעור והתשובות נמסרו מפי מורינו הגאון רבי משולם משולמי שליט"א ♦ גיליון 6 ♦ אדר א' ע"ד

## בורר

סי' שי"ט [מס' 3]

### רחיצת פירות מלכלוך

כתב השו"ע בסעי' ח', אין שורין את הכרשנין, דהיינו שמציף מים עליהם בכלי כדי להסיר הפסולת, ולא שפין אותן ביד כדי להסיר הפסולת. ונקרא מלאכת בורר אעפ"י שאינו ע"י כלי ולא הוי גרמא בכך שנפרד מאליו ע"י המים.

### הדחת בשר מדם וגרירת טיט

אמנם יש להקשות, מס' שי"ח, כתב המ"ב בס"ק י', דמותר לבריא לאכול בשר שנשחט עבור חולה, והרי צריך להדיח את הדם בעין שעל פני הבשר ומדוע אין בכך משום בורר. וכן קשה מס' ש"ב סעי' ז', טיט שעל בגדו מגררו בצפורן, ובמ"ב בס"ק ל"ד כתב דה"ה דמותר לגררו בגב סכין, ומדוע אין איסור בורר, ומאי שנא משריית כרשנינים.

### ברירה רק בתערובת

יש שרצו לחלק, דפסולת הכרשנינים, הינם בתערובת משא"כ דם ע"פ הבשר אינם בתערובת, ומה שדבוקים זב"ז אינם תערובת, ולכן הדחת צלחות, אין בה משום מלאכת ברירה, דרק מונחים אחד על השני.

### שטיפת אשכול ענבים

לפי האמור, אסור, כיון שיש ביניהם חרצנים, קליפות וכיו"ב, והוי תערובת, אמנם מן הרסוס מותר לשטוף כיון שאינו ניכר. אך קליפה, אסור לקלף אלא סמוך לאכילה כיון שדבוק בטבעו ולא הוי דבר חיצוני דבוק.

### הדחת שאר פירות

אך מותר להדיח תפוח עץ אחד אחד מן העפר ומן הפסולת הדבוקה בהם ולא המעורבת ביניהם, [אמנם ראוי לשטוף מבעו"י].

### נגע בפרי

כשמורידו, יש לחתוך אף חלק מהפרי.

ובדיקת הפרי מתולעים נעשית מבחוץ, או מבפנים ע"י גלגול הגרעין מצד לצד ללא נגיעה בו משום מוקצה.

### ברירה בכף

המ"ב בס"ק ס"ב אודות ברירת החלב הצף מעל השומן כתב שאין לברור בכף משום ברירה בכלי, אך מאידך במקום אחר כתב המ"ב דכף הרי הוא כידא אריכתא, ובאג"מ פ"י היינו, אם הכף מסייע לצמצום הברירה אסור.

### דעת המשנ"ב בהוצאת גרעין

המ"ב בס"י שכ"א בס"ק פ"ד כתב דמותר להוציא הגרעין, משמע שסובר כהבא"ח. אך כאמור לעיל ראוי להחמיר דהוי ספק של תורה.

### קילוף

הרמ"א בסו"ס שכ"א התיר לקלוף לאלתר, ובביאו"ה ד"ה לקלוף הקשה, כיון דקולף בכלל בורר הוא יש לאסור אפילו לאכול לאלתר, דנוטל הפסולת ומניח האוכל, ופסולת מתוך אוכל אפילו לאלתר חייב. ותי' דכיון דא"א בענין אחר ודרך אכילתו בכך לא מקרי פסולת מתוך אוכל שאינו אלא לאכול התוך וכל שהוא לאלתר שרי אבל להניח אסור דלא עדיף מאוכל מתוך פסולת.

### מילון

גרעיני המילון דינם כקליפה כיון שא"א בענין אחר, ומותר להסירם אף בכף כיון דאפשר ביד. במהדו' דרשו הביא בשם פו' לאסור וצ"ע.

### מלפפון וכיו"ב

מותר לקלף מלפפון ואף להניח לאחר זמן כיון דהוי קליפה הנאכלת. ואף קצה המלפפון ראוי לאכילה.

### עוקץ

עוקץ שבראש הפרי, לחזו"א יש למשוך את הפרי ולא את העוקץ ואין דינו כקליפה דאפשר לגשת לאוכל. באול"צ הקיל כמבואר לעיל דהוי דרך אכילה.

## בורר

סי' שי"ט [שיעור מס' 2]

### לברור העצמות מהבשר-

#### דעת המשנה ברורה

הביאו"ה בד"ה מתוך, לימד זכות על המקילים להוציא את העצמות אף קודם הסעודה משום דדומה לקולף פרות דהוון כמין א' היינו שהפרי והקליפה בחיבור.

#### דעת החזו"א

אך החזו"א בס"י נ"ד אות ג' אסר, אף סמוך לאכילה, דאינו דרך אכילה אפי' יהיה קצת בשר על העצם דלא עדיף עצם מב' מיני אוכל דהוי בורר פסולת מאוכל. אמנם, גם לחזו"א, אם אוחז בעצם ונוטל בפיו את הבשר מן העצם אין בו נדנוד וכן אם נוטל הבשר במזלג מותר. כ"כ שם. אך כשמפרידים זה מזה בב' ידיים מסתפק.

#### הוצאת גרעין מהתמר

לפי"ז כן הדין כשמוציא הגרעין מהתמר, יש למשוך הפרי ולא הגרעין, או כשמקפל האוכל והגרעין נשמת ונופל מותר.

#### מעט דג על העצם

גם עצם שיש עליה מעט מבשר הדג יש ליזהר שלא להוציא העצם, ולא כהביאו"ה שמיקל משום שאפשר למצוץ, כיון שכוונתו לברור. אף המ"ב אין מיקל אלא רק מלמד זכות על המקילים.

#### דעת הבן איש חי

הבן איש חי, ש"ב פ' בשלח אות י', מיקל להוציא העצם מהדג בשעת אכילה ממש, ולא חילק באיזה יד מושך. וכן הסכים באול"צ.

#### גפילטעפיש

מחמת חשש מכשול באיסור, נהגו בני אשכנז לאכול "גפילטעפיש", שטוחנים דגים יחד עם עצמותיהם הדק היטב.

#### יש להחמיר בשל תורה

עפ"י המבואר, באכילת תמר, מחמירים להכניס התמר לפה, ולפלוט הגרעין.

**תשובה.** כן. החזו"א [בסו"ס נ"ב] כתב דמותר להשחית מעטפה להוציא המכתב דהוי כקליפה. [ולא משום דהוי כקורע ומותר משום דאין יכול לגשת למכתב דא"כ בעוגה אפשר לאכול בלי לקרוע היה צריך להיות אסור].

**תעניות** **אכילת בשר ביום ב' וה'**  
**שאלה.** הנהגים ביום ב' וה' לא לאכול בשר אם מותרים בעוף?  
**תשובה.** כן.  
ס' קל"ד בבא"ה.

**שרצים** **תרופה המכילה שרץ**  
**שאלה.** האם מותר לבלוע כדור לרפואת הסחוס המכיל דג טמא?  
**תשובה.** כן. מותר לאכול שרץ שרוף לצורך רפואה דהוא עפרא בעלמא [ס' פ"ד סעי' י"ז].

**בשר בחלב**  
**אכל ציפס שטוגן בשמן שטוגן בו בשר**  
**שאלה.** שמן שטיגנו בו שניצל טיגנו בו ציפס האם צריך להמתין ו' שעות?  
**תשובה.** כן. דהוא כתבשיל של בשר שהשמן בלע מהבשר ופולט לציפס.

**טחינת בשר בבלנדר**  
**שאלה.** טחנה בשר בבלנדר אם נעשה בשרי?  
**תשובה.** לא. די ש רק דוחקא ללא חריפות או חום. אמנם, המנהג לייחד כלים לבשרי ולחלבי.  
**חציצה**  
**שאלה.** מסרקת ונופלים קשקשים עוד ועוד?  
**תשובה.** אין קפידא.

**מעשר כספים**  
**שאלה.** האם מותר ליתן מעשרות לרב פרטי המלמד גמרא או מורה לחשבון עבור בתו?  
**תשובה.** אם רק רוצה לשפר את רמת הבר בלימוד, כיון שאינו חייב אלא בלימודו ולא יותר, מותר ליתן, אך אם בכדי שיהיה שווה לשאר התלמידים שזה בכלל החיוב, לא. עבור לימודי בתו שתוכל לפרנס בעתיד את ביתה, חייב, והגדר כמו שנתבאר.

**אבן העזריחסיין**  
**בת כהן לישראל**  
**שאלה.** האם ראוי שבת כהן לא תנשא למי שאינו ת"ח?  
**תשובה.** כן.

ולא נקרא תערובת. אך יזהר לא לנענע השקית ע"מ לברור המתמצה מתוכו וכ"כ הגרשז"א בשש"כ, ומשום דהנוזל בשקית מעורבים כתולעים קטנים.

## שאלות מבית ההוראה

**בית הכנסת**  
**להטעין פלאפון בבית הכנסת**  
**שאלה.** האם מותר להטעין פלאפון בביהכ"נ?  
**תשובה.** בחדר צדדי שאין בעיה של קדושת ביהכ"נ ובלבד שיבקש רשות מהגבאי.

**ברכות**  
**לפני עיור בברכה אחרונה**  
**שאלה.** אם מותר לאברך לעשות קידוש בבית אבות בכל הקומות ע"מ לפטור הזקנים, ולא אוכל כאשר הזקנים לא מברכים ברכה אחרונה?  
**תשובה.** כן. דמה שאינם מברכים אחר אכילתם לא מחמתו ועובר על לפני עיור אלא משום שתמיד לא מברכים.  
כ"כ בשו"ת שאילת שלום ח"א ס' ע"ו בשם זקנו הב"ח. אך בס' מילי דאבות ח"ה ס' ט"ז אסר.

**שהחיינו על בגד שאינו לפי כללי הצניעות**  
**שאלה.** האם אפשר לברך שהחיינו על בגד שאינו לפי כללי הצניעות?  
**תשובה.** לא. דהוי בגד של איסור כמו גזל שאין מברכים משום בוצע ברך.

**זמן ק"ש על המיטה**  
**שאלה.** האם אפשר לומר פסוקי ק"ש על המיטה בלילה הרבה קודם שיטן וישאיר את ק"ש וברכת המפיל סמוך לשינה?  
**תשובה.** לא. רק סמוך לשינה. סמוך היינו חצי שעה.  
ס' רל"ט ברמ"א סעי' א'.

**שבת/שהיה להוריד קדירה ע"ג נרות**  
**שאלה.** האם מותר להוריד קדירה המונחת ע"ג קדירה שע"ג אש מכוסה ע"ג נרות שתחת הטס?  
**תשובה.** לא. כשם שאסור ע"ג אש אף שמכוסה.

**מלאכות** **קריעת מנג'ט תחת העוגה**  
**שאלה.** האם מותר לקרוע מנג'ט להוציא העוגה שבתוכה?  
**תשובה.** כן.

**הוצאת פסולת בתערובת אינה כברירה משום שמוגדרת אצל בני"א כנקיון**  
אמנם, חילוק זה קשה דמדוע מותר לפלות כינים בס'י רע"ה, והרי הם בתערובת, אלא צריך לומר חילוק אחר, דאצל אנשים אין הוצאת כינים או הדחת כלים מוגדרת כברירה, אלא כנקיון. הגדרה כזו מצינו בתשובות וכתבים חזו"א, ששאל מדוע אין שחיטה מוגדרת כסתירה אלא כנטילת נשמה וכן אריגה אינה מוגדרת כבנייה אין זאת אלא משום שכך מוגדרות אצל בני"א.

**פרורי מאכל בזקן**  
לכן, עפ"י האמור אין זה ברירה, אמנם לפי חילוק א' צריך היה להיות אסור כיון שבתערובת [הגדרה זו אף נמצאה באג"מ מובא במהדו' דרשן]. אמנם, צ"ע המ"ב בס"ק כ"ט שכתב, תפוחי אדמה וכל כה"ג לא יתן עליהם מים כדי להסיר האבק והעפר מעליהם, לכאורה צריך להיות מותר לפי ב' החילוקים [בתפוח"א שעומדים למאכל בהמה].

**מסנת בברז**  
כתב השו"ע בסעי' י', מותר לסנן יין ומים במשמרת ובמ"ב בס"ק ל"ד ביאר, כיון דבלאו הסינון ג"כ הם צלולים וראויים לשתות לכן אין בזה משום בורר. וצלולים מקרי כל שראוי לשתות כך בלי סינון לרוב בני אדם. ויש מחמירין דדוקא כשכולם יכולים לשתות כך ואין מסנן אלא כדי שיהיו צלולין ביותר. לפי"ז, מותר לשתות מים מהברז שבפיו מסנת דמים נקראים נקיים מפסולת גם בפסח. כ"כ בחזו"א ס' נ"ג.

**שמרים ביין**  
אם השמרים מעורבים ביין כולו ושותים אותם מותר למזוג היין אף שאינו שותה לאלתר. אך אם לא שותים את השמרים האלו ומצטברים למטה מותר למזוג עד שמגיע אליהם א"כ לאלתר.

**עלי תה בקומקום אם חורים**  
יש ליזהר בעירוי התה כמו יין, וגבי הקומקום, כתב החזו"א בס'י נ"ג, דלא נקרא בורר בכלי אלא ביד ולכן לאלתר מותר, אמנם כיון שהחזו"א אינו מחליט זאת, נזהרים בכך.

**שקית תה**  
אי"צ להוציאה מבעו"י מתוך התה, דאין בכך משום בורר כיון דהוי דבר גדול, כמו שכתב שביתת השבת אודות ביצים במים, דמותר לשפוך המים כיון דהביצים גדולים

**תשובה.** אמנם כן מבואר בגמ' פסחים מ"ט ע"א, מ"מ העיקר שלא יהיה מי שאינו שומר תו"מ. [הגר"ח קניבסקי סיפר שמשפחת כהן רעשו אחר חתונת הבת עם ישראל, והסטייפלער הלך להסביר להם שכן ישיבה יותר חשוב מכהן].

**קידושין תנאים לבני ספרד**

**שאלה.** מדוע תנאים של בני ספרד פחות חמורים מבני אשכנז משום שעושים קנין הרי אמר רב גידל הן הן הדברים הנקנים באמירה?  
**תשובה.** רב גידל דיבר שהיה קידושין. לכן אחר קידושין אף לבני ספרד אין לחזור מהתנאים. אמנם אף בלי קידושין אין לחזור דסו"ס הבטיח.

**חשן משפט פקדון**

**שכחה לשמור על נעליים ואבדו**  
**שאלה.** נתנה לחברתה לשמור על נעליים חדשות, הניחתם במטבח, ושכחה מהם והאמא ראתה וביקשה מהילדים להוציאם החוצה, האם חייבת?

**תשובה.** כן. כיון דהתחייבה לשמור במשיכתה. ס' רצ"א סעי' ה'. לדעת הרמב"ם, שם דבעי קנין להתחייב דלרא"ש שם אי"צ.

**גזילה**

**לשלם תוספת מחיר כשקנה בזול**  
**שאלה.** קנה מוצר, ולמחרת קנה שוב אותו מוצר ואמר לו המוכר מחיר יותר יקר ואמר לו שקנה אתמול יותר זול ואמר המוכר שהמחיר שלא יודע אם צריך לשלם עוד?

**תשובה.** צריך. שאסור לקונה להונות את המוכר.

**שונות**

**בניית יחי' דיוך**

**שאלה.** אברך אב למשפחה ברוכת ילדים מעונין לחלק דירתו ע"מ לבנות יחי' דיוך כדי להתפרנס מכך?  
**תשובה.** לא. בני הבית צריכים מרחב. אלא יראה להתפרנס מלימוד עם תלמידים.

**שאלות מבית ההוראה**

**אורח חיים תפילה**

**התפללה וכשהגיעה לשמונה**

**עשרה הגיע זמן חצות**

**שאלה.** התפללה וכאשר הגיעה לשמונה עשרה הגיע זמן חצות האם תתפלל?

**תשובה.** תעשה תנאי כיון ש"א שאחר חצות עולה לתפילת מנחה. [מ"ב סי' פ"ט, ס"ק ז' בשם רע"א מהצל"ח שיעשה תנאי].

**שומע חלק מהקדושה מהש"ץ**

**האם הוא הפסק**

**שאלה.** שומע רק חלק מהקדושה האם צריך להפסיק או הוא הפסק?  
**תשובה.** שומע כעונה לא הוא הפסק, אך כיון שיש שיטות דשומע כעונה הפסק עי' טור סי' ק"ד, אם לא שומע הכל עדיף לא להפסיק.

**לעבור לפני המתפלל שלפניו**

**ספסל גבוה י' טפחים**

**שאלה.** האם יכול לעבור לפני המתפלל כאשר לפניו ספסל גבוה י' טפחים?  
**תשובה.** אסור. דהעיקר כטעם האיסור משום טירדה. דלטעם משום שכינה מותר. ס' ק"ב במ"ב ס"ק ב' וב' הטעמים בס"ק ט"ו.

**ללמוד בפה אחרי תחנון**

**שאלה.** האם מותר ללמוד בפה אחרי תחנון קודם אשרי, כיון שזה הזמן שנוח לו יותר לקבוע זמנו ללימוד?  
**תשובה.** לפי הפשט אין איסור. אך עפ"י הסוד אין לעשות כן כיון שיש סדר לתפילה [מורידים את ההשפעות שעבורם התפללו].

**ברכות**

**פרורי לחם לדבק המשביעים**

**שאלה.** עירבה פרורי לחם בקציצות ע"מ לדבק והתפרקו במרק האם כעת ברכת הקציצות מזונות וכוונתו לדבק התבטלה?

**תשובה.** לא. לא משום הסברא הלמדנית אלא משום המציאות דכאשר שם פרורים ע"מ לדבק לא שם הרבה ואף להגדיל המידה אין ברכתו מזונות כמבואר באבנ"ז.

**ברכת אדמה על בננה סמך**

**לאכילת ממרח בוטנים**

**שאלה.** בירך על בננה האדמה האם פטר ממרח בוטנים?  
**תשובה.** לא. אמנם אם כיון פטר, אך בסתמא, כיון דדרך העולם לברך על ממרח שהכל מן הסתם נאמר שרצונו לברך כראוי. גם אם יש חתי' בוטנים בממרח.

**ברכת שהחיינו על ציצית**

**שאלה.** האם יכול לברך שהחיינו על ציצית בשעת הקנייה?  
**תשובה.** לא. דאין הטלית מוכנה ללבישה עד שיטיל ציציות, אלא בשעת הלבישה. המ"ב בסי' כ"א כתב שיש להקדים ברכת להתעטף לשהחיינו ואילו בסי' רכ"ה כתב גבי פירות דיש להקדים השהחיינו והחילוק הוא דפירות אינם מחוייבים בשהחיינו בשעת האכילה אלא אף קודם היינו בשעת הראייה משא"כ ציצית שהחייבו הוא בלבישה. ואכמ"ל.

**יורה דעה טבילת כלים**

**שאלה.** האם צריך לטבול טוסטר, מעבד מזון ותבנית אפייה?  
**תשובה.** כן. אמנם אם מפרק פירוק אומן נפטר מטבילה. במעבד מזון רק את הסכינים, ובתבניות אפיה יש לברר אם הם מחו"ל.

**לא ילבש בגד של אשה לאיש**

**שאלה.** האם מותר לאיש ללבוש בגד של אישה כשלא ניכר?  
**תשובה.** כן. כמו שמצינו בגמ' שבת י"ב. אודות רבא ואשתו שהיו לובשים אותו בגד, ומתחלפים כשרצה לצאת לביהמ"ד או היא לשוק.

**חציצה**

**שאלה.** אחר טבילה מצאה בפיה שערה?  
**תשובה.** אין חוצץ. אא"כ בין השיניים דאם רפוי אף טבילה בבגדים עולה לה.

**צדקה**

**אברך או קרן יתומים**

**שאלה.** למי ראוי להקדים אברך או קרן יתומים?

**תשובה.** ודאי עדיף החזקת תורה, אך אם היתומים בני תורה מרויח ב' המעלות וכן מבואר בשו"ע סי' רמ"ט סעי' ט"ז, אך כיון שבקרנות סוגרים הכסף לעתיד עדיף לציין לשימוש מידי.

**אבלות**

**מנהגי אבלות קרובי האבלים**

**שאלה.** אמה יושבת שבעה מה צריכה היא לנהוג?

**תשובה.** עי' סי' שע"ד סעי' ו' ובש"ך המנהגים שמראים קצת אבלות.

**חשן משפט מצרנות**

**שכנה מעכבת מלבנות על הגג**

**שאלה.** רוצה לבנות על הגג וכל השכנים מסכימים אך שכנה אחת לא מסכימה אלא שיעשו פינני בינוי או תמורת מאה וחמישים אלף ₪ האם רשאית?

**תשובה.** לפי הב"י בסי' קע"ה, אפשר להכריח את השכנה לחלוק ולא לקבל תמורה משא"כ לפי הרמ"א. ע"ש.

**שלוחין**

**הציע שידוך אך ההורים גמרו ביניהם לבד**

**שאלה.** אם השדכן רק הציע הרעיון ולא התעסק כלל, האם מגיע לו דמי שדכנות ?

**תשובה.** כן. כמבואר בפת"ש סי' קפ"ה וכ"כ במשפטי התורה.

**אבידה**

**אבידה במקום שאין שומרי תו"מ**  
**שאלה.** מצאה ארבע מאות ש"ח, ב' שטרות של מאתיים בחנות באזור חילוני, והשאירה את מס' הטלפון שלה במקרה שמישהו יבוא לבקש יפנה

אליה, וא' התקשר האם חייבת להחזיר והאם טוב עשתה שהשאירה מספרה ?  
**תשובה.** דרשהו אם רמאי הוא. יש לחקור אותו, לגלות אם מרמה, כגון איפה איבד ובאיזה שעה ותשווה לשעה שהיתה וכיו"ב, ואם אכן רואים שהכסף שלו יש בכך משום קידוש ה' וטוב עשתה שהשאירה המס'.

**גזילה**

**שימוש בחשמל ומים לא מוצהר**  
**שאלה.** האם נכון הדבר להניח מגנט על שעון החשמל או שעון המים ע"מ להאיט קצבו ?  
**תשובה.** גזל.

**שוונת**

**תפילה על הגשם בזמננו**

**שאלה.** האם צריך להתפלל על הגשם בזמננו ?  
**תשובה.** ודאי. כשאינן גשם, סימן שיש חרון אף.

**נכנס עם אוכל לבית הכסא**

**שאלה.** נכנס אם אוכל בתוך שקית לבית הכסא האם יכול לאכול ?

**תשובה.** כן. ומן הדין מותר אף בלא כיסוי דאין רוח רעה אוסר באכילה.

**מחמאה בשקר**

**שאלה.** האם מותר להוסיף שקרים בפתק מחמאות לתלמיד ?

**תשובה.** כן. כשם שמותר להתחנף לרבו. ולהתחנף פירושו להוסיף שקר כיון שלתועלת.

**השיעור**  
 ע"י מורינו שליט"א  
 ביום ב'  
 20.00-20.30

**בית ההוראה**  
 שע"י מורינו שליט"א  
 ביום ב'  
 19.00-20.00  
 טל' 0722152222